

בבית המשפט העליון

רע"א 6970/18

לפני :
כבוד השופט נ' הנדל
כבוד השופט מ' מזוז
כבוד השופט א' שטיין

המבקשת : Booking com B.V

נ ג ד

המשיבים :
1. ניב לב
2. מלונות פתאל בע"מ

בקשה לרשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי
בתל אביב-יפו (השופטת ש' דותן) מיום 17.7.2018 בע"ר
51834-11-17

תאריך הישיבה : ט' בחשוון התש"ף (7.11.2019)

בשם המבקשת : עו"ד ד"ר אסף רנצלר ; עו"ד פרח רוסלר ; עו"ד אור
ריבק

בשם המשיב 1 : עו"ד אלון שגיא ; עו"ד משה און

פסק-דין

השופט מ' מזוז:

1. בקשה לרשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו
(השופטת ש' דותן) מיום 17.7.2018, בע"ר 51834-11-17 (להלן: פסק הדין), אשר דחה
את ערעור המבקשת על החלטה מיום 11.5.2017 של רשמת בית המשפט (נ' גרוסמן),
לענין מתן היתר המצאה מחוץ לתחום לפי תקנה 500(10) לתקנות סדר הדין האזרחי,
התשמ"ד-1984 (להלן: התקנות).

2. המשיב 1, ניב לב, הגיש בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד מלונות פתאל בע"מ (המשיבה 2, להלן: מלונות פתאל) ונגד המבקשת, Booking com B.V, חברה זרה שמקום מושבה בהולנד (להלן: בוקינג), שעניינה בכללי ההחזר הכספי במקרה של ביטול הזמנה של חדר אירוח בישראל שהוזמן באמצעות בוקינג. מלונות פתאל היא חברה ישראלית שמפעילה בתי מלון בישראל, ואילו בוקינג מפעילה אתר אינטרנט באמצעותו ניתן להזמין חדרי מלון ומקומות אירוח אחרים במעל 200 מדינות בכל רחבי העולם. הבקשה לאישור תובענה ייצוגית מתייחסת לישראלים שהזמינו באמצעות בוקינג מקום אירוח במלונות פתאל בישראל, או בכל מקום אירוח אחר בישראל.

3. לצד הבקשה לאישור תובענה ייצוגית הגיש המשיב 1 בקשה לפי תקנה 500(10) להיתר המצאה מחוץ לתחום בהתייחס לבוקינג. ביום 4.7.2016 ניתנה החלטה במעמד צד אחד המתירה את ההמצאה כמבוקש. בוקינג הגישה בקשה לביטול היתר ההמצאה, וביום 11.5.2017 החליט בית המשפט (הרשמת נ' גרוסמן) כי ההכרעה שתינתן לענין היתר המצאה בתיק אחר של בקשה לאישור תובענה ייצוגית אחרת נגד מלונות פתאל ובוקינג "תחול ותחייב גם בתיק זה". בוקינג הגישה ערעור על ההחלטה. בערעור העלתה טענותיה על כך שהרשמת לא החליטה בבקשתה לגופה אלא נקטה בדרך אימוץ החלטה בהליך אחר, אשר טרם ניתנה. לצד זאת נטען לגוף הענין כי המצאה לנתבע זר לפי תקנה 500(10) מוגבלת להיקף התביעה נגד הנתבע המקומי, בעוד בענייננו הבקשה של המשיב 1 כוללת מרכיב משמעותי שאינו נוגע כלל לנתבע המקומי (ההזמנות דרך בוקינג במקומות אירוח בישראל שאינם מלונות פתאל).

ביום 17.7.2018 דחה בית המשפט (השופטת ש' דותן) את הערעור תוך שקבע כי בוקינג היא "בעל דין דרוש" במובן תקנה 500(10) גם על החלק בתובענה המתייחס ללקוחות שהזמינו מקומות אירוח בישראל באמצעות בוקינג שלא במלונות פתאל. פסק דין זה הוא מושא הבקשה לרשות ערעור שלפנינו.

4. הבקשה לרשות ערעור מתמקדת בקביעתו של בית משפט קמא, לפיה די בזהות של אחת השאלות שבמחלוקת (עובדתית או משפטית) נגד הנתבע המקומי והנתבע הזר כדי להכשיר את צירוף הנתבע הזר לפי תקנה 500(10). לטענת בוקינג, אכן די בזהות של אחת השאלות כאשר מדובר בתביעה המשותפת לנתבע המקומי ולנתבע הזר, אך אין די בקיום שאלה משותפת לגבי חלק אחד של התביעה כדי להכשיר צירוף נתבע זר לגבי חלק אחר של התביעה שאינו מכוון כלל נגד הנתבע המקומי.

5. לאחר עיון בבקשה לרשות ערעור ובתגובה לבקשה הועברה הבקשה לדיון בפני הרכב, ולאחר ששמענו את טענות באי כוח הצדדים, החלטנו לדון בבקשה כאילו ניתנה רשות והוגש ערעור לפי הרשות שניתנה, בהיותה מעלה שאלה כללית החורגת מעניינם הפרטני של הצדדים.

6. לאחר שנשמעו טענות הצדדים ובעקבות הערותינו, הודיע בא-כוח המשיב 1 כי הוא מסכים לקבלת הערעור במובן זה שייקבע כי אישור ההמצאה מחוץ לתחום לבוקינג מוגבל אך להזמנות של מקום אירוח באמצעות אתר בוקינג במלונות פתאל, ולא במקומות אירוח אחרים בישראל. למרות ההסכמה לקבלת הערעור, מאחר ומדובר כאמור בסוגיה עקרונית החורגת מעניינם הפרטני של הצדדים, אנו מוצאים לנכון להכריע בשאלה זו. להלן נבהיר בתמצית את עמדתנו בסוגיה זו.

7. תקנה 500, שכותרתה "המצאה מחוץ לתחום השיפוט" קובעת לענייננו כדלהלן:

"500. רשאי בית המשפט או רשם שהוא שופט, להתיר המצאת כתב בי-דין אל מחוץ לתחום המדינה באחת מאלה:

...

(10) האדם שמחוץ לתחום המדינה הוא בעל דין דרוש, או בעל דין נכון, בתובענה שהוגשה כהלכה נגד אדם אחר, שהומצאה לו הזמנה כדין בתחום המדינה."

8. בפסיקתו של בית משפט זה נקבע לא אחת כי לענין התרת המצאת כתבי-דין מחוץ לתחום השיפוט יעשה בית המשפט שימוש בסמכותו במשורה ובזהירות רבה, תוך הקפדה על עמידה בתנאים שנקבעו בדין (ע"א 837/87 הוידה נ' הינדי, פ"ד מד(4) 545, 550 (1990)), וכי כל ספק לענין זה יפעל לטובת תושב החוץ (ע"א 98/67 ליבהר נ' גזית ושחם חברה לבנין בע"מ, פ"ד כא(2) 243, 250 (1967)). כעולה מנוסח הרישא של תקנה 500, אף אם התקיימו הנסיבות המנויות באחת מתקנות המשנה של תקנה 500, עדיין מתן היתר המצאה מחוץ לתחום הוא בשיקול דעת בית המשפט.

בפסק הדין המנחה בע"א 4601/02 ראדא תעשיות אלקטרוניות בע"מ נ' Bodstray Company Ltd, פ"ד נח(2) 465 (2004) (להלן: ענין ראדא), הובהר לענין זה כי -

"תקנה 500 מונה סדרה של נסיבות, אשר קיומה של אחת מהן הוא תנאי למתן היתר על-ידי בית-המשפט להמצאת כתב-בידין מחוץ לתחום השיפוט. אף אם מתקיים אחד התנאים שבתקנה 500, עדיין מוקנה לבית-המשפט שיקול-דעת אם להתיר את ההמצאה. במילים אחרות, הדרישות המופיעות בתקנה 500 הן בבחינת תנאים הכרחיים למתן היתר אך אינם מספיקים (ע"א 74/83 ר"ד נ' חי [2], בעמ' 146; ע"א 837/87 הוידה נ' הינדי [3], בעמ' 551-550; ע"א 481/84 אטלנטיק, חברה לדיג ולספנות בע"מ נ' Astilleros Y. Talleres Del Noroeste S.A. [4], בעמ' 109). אכן, בתקנה 500 לא נאמר דבר באשר לדרישות נוספות מעבר לאלו שבתקנה, אך בתי-המשפט הכירו, בעקבות המשפט האנגלי, בכך שהתנאים בתקנה 500 אינם ממצים את דרישות הדין." (שם בעמ' 471).

ובהמשך:

"כאמור, המסע שעורך בית-המשפט בבואו להחליט אם להתיר המצאה מחוץ לתחום אינו מסתיים אף אם מתברר כי נתקיימו הנסיבות שבאחת מתקנות המשנה של תקנה 500. עדיין מוקנה לבית-המשפט שיקול-דעת אם להתיר המצאה, ועליו להפעילו בזהירות. הנימוק העיקרי העומד בבסיס הגישה הזהירה הוא שמתן היתר ההמצאה הוא במהותו הטלת מרותו של בית-משפט בישראל על נתבע שאינו נמצא בישראל. הרחבה זו של סמכות בית-המשפט מעבר לתחומה של המדינה עשויה להביא לידי התנגשות של סמכויות ופגיעה בנימוס הבין-לאומי..." (בעמ' 474-473).

9. בענייננו, מתן היתר המצאה מחוץ לתחום למשיב 1 אף בנוגע להזמנות מקומות אירוח באמצעות אתר בוקינג שלא במלונות פתאל, חורג מלשון התקנה כמו גם מתכליתה.

תקנה 500(10) מורה כאמור כי ניתן להתיר המצאה לנתבע זר מקום שהוא "בעל דין דרוש, או בעל דין נכון" בתובענה שהוגשה כהלכה נגד נתבע מקומי. המטרה היא ברורה: לאפשר דיון יעיל ומלא בתובענה נגד הנתבע המקומי. בהתאם להלכה שנקבעה בעניין ר"דא, מילוי התנאי של היות הנתבע הזר בעל דין דרוש או נכון לצורך תקנה 500(10) ייבחן על פי תנאי תקנה 22 לתקנות סדר הדין האזרחי. בהתאם לכך, אין צורך בזהות מלאה של העילות והשאלות המועלות נגד הנתבע הזר ונגד הנתבע המקומי, ודי בקיומה

של שאלה משותפת ביחס לשני הנתבעים כדי לקבוע שהנתבע הזר הוא בעל דין דרוש או נכון.

על כן, בענייננו, בנוגע להזמנות אירוח במלונות פתאל באמצעות אתר בוקינג, יש אכן חפיפה - אף כי לא מלאה - בין העילות והשאלות הנוגעות לשני הנתבעים, ולפיכך בוקינג היא בגדר "בעל דין דרוש או בעל דין נכון", לפי תקנה 500(10) בתובענה נגד מלונות פתאל. לא כן לגבי החלק האחר של התובענה, המתייחס להזמנות באמצעות בוקינג של מקומות אירוח בישראל שאינן במלונות פתאל. חלק זה של מהווה למעשה תביעה נפרדת, שאינה נוגעת כלל לנתבע המקומי (מלונות פתאל) אלא רק לנתבע הזר (בוקינג), ובהעדר נתבע מקומי (מקומות האירוח הישראליים), נשמט הבסיס – מבחינת לשון התקנה ומבחינת תכליתה – לצירוף הנתבע הזר. על כן, במקרה כזה לא חלה כלל תקנה 500(10), וממילא אין בית המשפט מוסמך להתיר במקרה כזה המצאה מחוץ לתחום.

10. פרשנות מרחיבה של תקנה 500(10), כפי שנעשה במקרה דנן על ידי בית משפט קמא, חורגת אפוא מלשונה, כמו גם מתכליתה של התקנה, ועלולה אף לאפשר שימוש לרעה בתקנה זו להרחבה לא ראויה של סמכויות השיפוט של בתי המשפט בישראל על ידי חיבור מלאכותי של תביעות נגד נתבע מקומי ונתבע זר כדי לקנות סמכות נגד הנתבע הזר.

11. סוף דבר: הערעור מתקבל אפוא, והתוצאה היא כי פסק דינו של בית משפט קמא בטל בחלקו, באופן שהיתר ההמצאה שניתן יוגבל אך בהתייחס להזמנות על ידי ישראלים, דרך אתר בוקינג, של מקומות אירוח במלונות פתאל בלבד.

עם קבלת הערעור מבוטל בזה גם חיוב המערערת (בוקינג) בהוצאות בהליך קמא. נוכח הסכמת המשיב 1 לקבלת הערעור, לא יהא חיוב בהוצאות בהליך זה.

ניתן היום, ט"ו בחשון התש"פ (13.11.2019).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט